VZOR PRIPRAVOVANEJ KNIHY

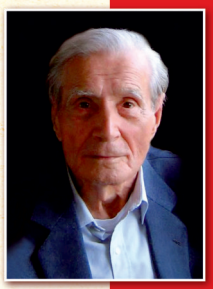
ARCHITEKTÚRA
A STAVEBNÉ INŽINIERSTVO

BROOS Ján (BROSZ Hans)
• architekt, pedagóg

BBB

Narodil sa: 9. 10. 1921 Veľká Lomnica
Zomrel: 23. 8. 2011 v nemocnici Santa Catarina v Blumenau (Brazília)
Otec: Brosz Ján (* 2. 1. 1891 Veľká Lomnica)
Matka: Broszová Alžbeta rod. Mocková (* 23. 7. 1894 Veľká Lomnica)

Ján Broos (v knihe narodených má zapísané priezvisko Brosz) sa narodil v roku 1921 vo Veľkej Lomnici ako syn stolára. Profesii architekta sa zaučil už u otca vykonávaním kamenárskych a tesárskych prác. V rokoch 1934 – 1940 navštevoval Evanjelické reálne gymnázium v Kežmarku. Štúdium začal na Univerzite v Prahe, ale kvôli druhej svetovej vojne sa presťahoval do Braunschweigu v Nemecku, kde vyštudoval Technickú univerzitu. V roku 1949 sa presťahoval do Karlsruhe. Tu začal svoju kariéru ako asistent profesora Egona Eiermanna, jedného z najznámejších osobností povojnovej obnovy nemeckých miest, hlavne Berlína a Stuttgartu. Participoval aj na rekonštrukcii mesta Lübeck, kde mal vlastnú kanceláriu. Popri tom pracoval taktiež na niektorých iných projektoch ako architekt.

Ján Broos

Sklamaný spustošením, ktoré zanechala 2. svetová vojna, Broos opustil Nemecko v roku 1953 a smeroval priamo na juh Brazílie. Usadil sa v meste Blumenau, ktoré bolo založené a osídlené Nemcami. Začínal intenzívne profesionálne aktivity, rozvíjal rôzne projekty a stavby v regióne Vale do Itajaí. Aby mohol právoplatne a podľa zákona vykonávať svoju profesiu architekta, trávil určité obdobie (1953 – 1957) v Rio de Janeiro, kde absolvoval proces overenia platnosti svojho diplomu na vtedajšej Národnej fakulte architektúry Brazílskej univerzity, ktorú ukončil s vyznamenaním.

Ako zaznamenala Karine Daufenbach vo svojej aspirantskej práci, Broos sa stal asistentom profesora Lucasa Mayerhofera, s ktorým spolupracoval na rekonštrukcii zrúcanín jezuitských misií v São Miguel das Missões v Rio Grande do Sul. Tento prechod akademickým prostredím v Rio de Janeiro (vtedy hlavného mesta republiky a kultúrneho centra krajiny) poskytol Broosovi rozsiahlu sieť kontaktov, ktoré mu otvorili možnosť participovať na nových projektoch v rôznych regiónoch Brazílie. V roku 1956 prijal výzvu vtedajšieho rektora Brazílskej univerzity a historika Pedra Calmona, ktorý sa stal ministrom vo vláde Juscelina Kubitscheka, aby Broos formou knihy zrealizoval štúdiu o architektúre a o spôsobe života potomkov prisťahovalcov z Azorských ostrovov na pobreží Santa Catarina. Vtedajší guvernér v Santa Catarine Heribert Hüls mu prenechal mikrobus s pracovným stolom, spoľahlivého šoféra a subvencie pre realizáciu jeho prieskumov. Tie trvali viac ako jeden rok a prebiehali na pobreží Santa Cataríny od São Francisco do Sul po Laguna. Dňa 5. novembra 1957 bola úloha splnená a na sekretariát Ministerstva školstva v Rio de Janeiro doručil 40 strojom písaných exemplárov textu, vo forme knihy, ktorá mala 280 strán. Boli ilustrované fotografiami, akvarelmi, náčrtmi a pôdorysmi, ktoré vyhotovil Broos. Toto ručne vyrobené dielo dostalo názov „Azorčania".

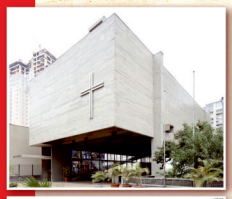

Ján Broos s knihou "Starobylé stavby v Santa Catarine"

O pol storočie neskôr, úplne náhodou Broos dostal od vtedajšieho riaditeľa Iphan v São Paulo, Victora Hugo Moriba, originálny exemplár „Azorčanov". Motivovaný novinárom Orlandom Marettim a ďalšími priateľmi, architekt konečne súhlasil s publikovaním svojho diela. Maretti prepísal celý text a Broos zaniesol originály do vydavateľstva Editora da UFSC vo Floria-nópolise, ktorý sa dohodol s Editora Cultura em Movimento v Blumenau a nová kniha bola konečne predstavená koncom roka 2004 v São Paulo, Florianópolise a Blumenau. Kniha vyšla pod názvom „Starobylé stavby v Santa Catarine" a stala sa dôležitým referenčným materiálom pre architektov a znalcov luzo-azorskej architektúry na pobreží Santa Catarina.

Do Brazílie prišiel Broos presne vo chvíli, keď bol betón niečo nové, prakticky pripravené na využitie. Ale ešte sa diskutovalo o tom, ako ho miešať, a čo doň pridávať. Broos používal veľrybí olej. V dobe, kedy Broos začínal, bol veľkou technologickou inováciou prechod od kameňa k betónu. Dovtedy neexistoval kostol, alebo kaplnka, ktoré by neboli z prírodného kameňa.

Kostol a farské centrum Sv. Bonifáca Igreja a Centro Paroquial São Bonifácio São Paulo – Brazília 1964 – 1966

Evanjelický kostol Igreja Luterana de Itoupava Seca Blumenau – Brazília 1953– 1955 stav po rekonštrukcii

V šesťdesiatych rokoch 20. storočia Broos presťahoval svoju kanceláriu do São Paulo. Tu pokračoval vo vypracovávaní projektov rezidenčnej a inštitucionálnej architektúry. Začal aj proces realizácie dôležitých stavieb v celej krajine, hlavne priemyselných budov, ako sú stavby textilnej spoločnosti Hering v Santa Catarina a Nordeste.

Projektoval religiózne stavby, ako napríklad kostol Igreja a Centro Paroquial São Bonifácio (1966), prvý kostol postavený z pobľadového betónu, za ktorý dostal celý rad ocenení. Ďalšími stavbami boli kláštor São Bento, ktorý sa nachádza v meste Vinhedo, 70 km od São Paulo a opátstvo Santa Maria v São Paulo.

Opátstvo Santa Mária Abdia de Santa Maria São Paulo – Brazília 1975

Kláštor Sv. Benedikta Mosteiro de São Bento Vinhedo – Brazília 1971

V osemdesiatych rokoch 20. storočia z dôvodu stavby textilnej fabriky Hering do Nordeste býval Broos v Pernambuco. V tomto období realizoval v regióne Recife aj ďalší priemyselný projekt – Pletiareň Tecanor (1978 – 1983), ktorému bola organizáciou IAB/SP udelená výročná cena za priemyselné budovy. V Olindaó pracoval v oddelení urbanistiky na preplánovaní mesta, kde ulice a staré časti mesta prispôsobil prírode. Rozvíjal taktiež projekty po boku výtvarného umelca Francisca Brennanda a sociológa Gilberta Freire.

Továreň Hering Matriz Fábrica Hering Matriz Blumenau – Brazília 1968 – 1975

Počas života v São Paulo, vo štvrti Morumbi, si Ján Broos naprojektoval jednu z najkrajších rezidencií z betónu a skla. Reliéf terénu so zvýrazneným sklonom bol vybraný jeho priateľom, maliarom Robertom Burlem Marxom, ktorý vytvoril veľkolepú záhradu s exotickými a divými rastlinami.

Rezidencia Jána Broosa São Paulo – Brazília

Od konca deväťdesiatych rokov 20. storočia Ján Broos trpel ťažkou nevyliečiteľnou degeneratívnou chorobou, ktorej symptómy, podobné symptómom Parkinsonovej a Alzheimerovej choroby, sa prejavovali so zvyšujúcou sa tendenciou. Choroba mu začala napádať pamäť a trasenie rúk mu pomaly znemožňovali písanie. V posledných rokoch bolo viditeľné enormné úsilie, ktoré vynakladal na to, aby si udržal jasnú myseľ. Mal vo zvyku používať veľký zápisník od Edições Paulinas, ako keby to bol denník. Keď bol na schôdzi, alebo pri dôležitom rozhovore, detailne si do neho zaznamenával všetko, ako keby to bola jeho záložná pamäť. Strany s dátumom boli symetricky rozdelené na štvorce. Úlohy si Broos zaznamenával zelenou farbou, ostatné záležitosti boli zaznamenané čiernou alebo modrou farbou. Ďalšie mentálne cvičenie, ktoré si dával, bolo zaznamenávanie jeho spomienok. Nesnažil sa zachovať lineárny, alebo chronologický sled myšlienok. Zameriaval sa na vzťah, ktorý udržiaval s niektorými osobami, ktoré boli v jeho živote dôležité. Aby si udržal plynulosť písma, začal ako vodítko používať pravítko. V roku 2008 Broos začal preklad hlavného diela čínskeho filozofa a básnika Lao Tsé, Tao Te King, a to z nemeckej verzie, pripravenej nemeckým sinológom Richardom Wilhelmom, ktorý bol publikovaný v roku 1910. Zaujímal sa o taoizmus.

Z tvorby Jána Broosa pochádzajú náboženské a priemyselné stavby, verejné budovy, urbanistické a rezidenčné projekty. Bol autorom približne 450 katalogizovaných veľkolepých projektov v Nemecku a Brazílii, z ktorých bolo približne 150 aj zrealizovaných.

Použitá literatúra: Internet, súkromný archív V. Labuda – M. Šmálik.

Ján Broos vo svojom ateliéri

Almanach osobností Veľkej Lomnice